Recentul VIBE, vechea muzică a imaginii în mișcare și… un mic studiu de caz

Virgil Oprina

Titlul acestui studiu ar putea "să sune" în multe feluri. Și asta, pentru că au existat mai multe motive, care înmănuchiate asemenea imaginii clișeu a pachetelor de dinamită din desenele animate sau din filmele și știrile cu teroriști, m-au determinat să declanșez această cercetare.

Urmează așadar câteva semne de întrebare ridicate de către un video-jurnalist care încearcă de peste 25 de ani să pună într-o relație cât mai acceptabilă muzica cu imaginea în mișcare, de la spot de promovare la documentar (film de festival), trecând prin înregistrări multicam sau cameleonicul stil al reportajului, dedicate cu precădere actului muzical, privitor la modul în care Muzica - parte componentă a coloanei sonore, se "subscrie" în noua[1] și aparent atotcuprinzătoarea categorie a VIBE-ului sonor.

Dar ce este VIBE-ul? Merită oare un răspuns această întrebare? Nu-i mai bine să îl folosim…. și gata? Ne simțim atât de bine cu el… ne face pe toți parcă dintr-o dată pricepuți atunci când "vine vorba" de muzică în general, iar în cadrul celor care chiar trebuie să o folosească, noțiunea de VIBE crează o binevenită punte de legătură comunicațională, în

[1] Este desigur vorba despre o "redescoperire a Americii" în sensul în care comunicarea dintre membrii cu specializări diferite ai unei echipe de producție privitoare la conținutul muzical al unei coloane sonore a avut nevoie dintotdeauna "de multe gesturi și cuvinte" în încercarea de a defini inefabilul descris de relația dintre sunet și imagine. În cazul de față, "noutatea" ar fi dată doar de găsirea, se pare, a unui termen unificator.

contextul unei societăți în care muzica practic se studiază foarte puțin în învățământul general de mulți, foarte mulți ani.

În cele ce urmează nu va fi vorba nici pe departe de o "punere la zid" a acestui termen, ci doar de încercarea de a marca o mai bună înțelegere a acestei noțiuni.

Prima căutare pe internet ne arată traducerea în română: VIBE = atmosferă, desigur nu în sens fizic, ci în cel figurat al climatului creat de anumite elemente socio-politico-artistice într-un context dat. Site-ul "Reverso-context", specializat nu doar în traducere ci și în contextualizarea termenilor, vine cu exemple din care voi spicui doar câteva, pentru a înțelege vastitatea scopului în care este folosit, motiv pentru care ne vom întoarce apoi la folosirea lui doar în contextul legăturii dintre textul muzical și coloana sonoră a imaginii în mișcare[1]:

> "I'm not getting a very sporty vibe here = Nu primesc nici o vibrație sportivă aici;
> I don't vibe well with the government = Nu fac o atmosferă bună cu guvernul:
> I think you're confusing the vibe with the pity = Cred că confunzi acea senzație cu compătimirea… etc.".

Primele interogații au apărut - asemenea fisurilor din porțelanurile vechi - odată cu rigorile legate de respectarea drepturilor de autor privitoare la folosirea muzicii în producțiile mele video-jurnalistice, venite din partea unor parteneri "din vest".

Am luat cunoștință - la început cu reticență desigur - de platformele care ofereau muzică "de-a gata", tot mai bine adaptată nevoilor întotdeauna subtile ale utilizatorilor. Acestea au început să ofere încă de la începutul anilor 2000 comunicări tot mai perfecționate cu softurile de editare video, cu

[1] …cuprinzând aici toate tipurile de produse audio video, de la film la foarte popularele "gif"-uri, trecând prin toate speciile video-jurnalistice, indiferent de media prin care venim în contact cu aceasta, de la sala de cinema, la ceasul "smart" sau căștile VR (virtual reality)

posibilitatea de a re-orchestra și adapta durata respectivei muzici, adaptând-o secvenței video cu un singur click.

Dat fiind complexul de varietate și calitatea ofertei a unor muzici care au în componență un procent însemnat de interpretare live, combinat desigur cu instrumente MIDI, totul la o calitate audio excelentă, modularitatea practic fără cusur a materialului sonor și deloc în ultimul rând, presiunea termenelor de predare a lucrărilor, m-au determinat să devin un utilizator exclusiv al acestor unelte, punând astfel o stranie paranteză unei pregătiri muzicale care acum îmi mai folosește doar la un eventual mai judicios discernământ în a alege "o muzică sau alta" după anumite criterii și nu doar după ureche.

Fisurile s-au amplificat în momentul în care unul dintre cei doi producători majori ai platformelor hard și soft de computere a lansat acum aproximativ 5 ani, un puternic soft profesional de compoziție și editare muzicală. Fiind deja utilizator al respectivei platforme, am cumpărat softul și un set de cursuri de învățare a acestuia de la unul dintre cei mai dinamici și respectați furnizori de pe piață. Încă de la început, vocea instructoarei aduce cu voioșie la cunoștința utilizatorilor faptul că pentru folosirea acestui soft – repet, profesional și după cum aveam să constat ulterior foarte performant - NU este necesară cunoașterea niciunei noțiuni muzicale!!!

Ba mai mult, tot cursul se desfășoară pornind de la această premiză, studenții învățând cum să se servească de abilitățile soft-ului doar pentru a produce acel VIBE dorit de client. Iar "abilitățile" sunt remarcabile! Pentru că vorbim de peste 27000 (iar cifra este în continuă creștere) de "loop"-uri care vin la pachet cu versiunea de bază a respectivului soft. Acestea fiind fragmente ritmice, muzicale sau ritmico-muzicale gata preparate, care traversează toate instrumentele, și o mare parte din culturile și stilurile muzicale existente astăzi, fiind de asemenea adaptabile la tempo-ul și tonalitatea în care urmează a fi inserate.

VIBE-ul a devenit o noțiune atât de atotcuprinzătoare, încât, pentru a mă face înțeles de clienți, parteneri de discuție tot mai tineri, am intrat și eu în joc, discutând „degajat" despre VIBE-ul pe care aș dori să-l induc potențialului public cu materialul de prezentare / promovare pe care urmează să îl produc pentru aceștia.

Sigur că generațiile care au apucat să înțeleagă cât de cât ceva din perioada de dinainte de 1989, pot fi încercate de un puternic sentiment de *deja vú* și mă refer aici la omniprezenta, insipida, mincinoasa și periculoasa "luptă a binelui cu mai binele" care domina arta recunoscută ca fiind valabilă de administrația și politica acelor vremuri și care acum a fost preluată parțial de acest interesant VIBE. În sensul în care acesta nu trebuie și nu poate fi decât "pozitiv" și "adecvat" pentru a fi adoptat / acceptat.

Privitor la relația lui VIBE cu muzica în general, lucrurile sunt doar în aparență simple. În urma căutărilor, am dat de foarte putine persoane care și-au pus problema extinderii folosirii ariei de cuprindere a termenului privitor la muzică în general și aproape nimic privitor la relația acestei muzici purtătoare de VIBE cu imaginea în mișcare. Nu am rămas totuși singur cu aceste gânduri, pentru că am găsit câteva interesante discuții despre "cine este VIBE-ul și ce face el?" pe reddit.com, în cadrul cărora participanții încercau să găsească posibile răspunsuri.

Înainte de a continua, este necesar "un disclaimer" (o atenționare) și anume, rog cititorul să se poziționeze - va fi nevoie doar din când în când - în locul unei persoane care nu are educație muzicală, dar are nevoie să lucreze și/sau să facă o judecată de valoare pentru un produs audio/video care cuprinde și muzică, fie ea cumpărată de-a gata sau compusă în mod special pentru proiectul dat.

Discuția de pe reddit.com a pornit acum un an și a beneficiat de parteneri care se aflau de ambele părți ale baricadei în legătură cu subiectul educației muzicale, printre ei, existând și un membru care primise o educație muzicală specifică abia la vârsta de 30 de ani.

Opiniile legate de relația dintre VIBE și muzică încep cu cele care susțin că VIBE-ul este o noțiune folosită drept cârjă de catre cei care nu pot sau nu doresc să-și descrie stările și sentimentele legate de ce transmite o anumită muzică. Pentru că oamenii nu mai știu de ce le plac anumite lucruri. Nu mai pot numi motivul exact pentru care preferă o muzică, din diferite cauze. Acestea baleiază de la incultură la lipsa de timp, trecând prin oboseala generală generată de bombardamentul de

informație inutilă precum și a denaturării continue a termenilor și a valorilor general valabile, la care suntem supuși cu toții.

Cu alte cuvinte VIBE-ul ar fi un cuvânt-punte pentru ceva nedefinibil. Nedefinibil, pentru că un procent covârșitor din rândul "publicului" provine dintr-un segment social desfășurat nu atât de mult pe orizontală cât mai ales pe verticală, în care muzica este doar un ingredient sonor plăcut urechii, care "apare din când în când" și despre care nimeni nu a purtat niciodată nici un fel de discuție "așezată", cum sunt cele purtate despre subiecte precum bani, fotbal, politică, high-tech, loisir, sau modă, dar asupra căruia, în schimb, fiecare individ s-a pronunțat la un moment dat cu o judecată de gust ("îmi / nu îmi place"). Și atunci, apare VIBE-ul salvator, care devine semnificant în funcție de intonația folosită: " - Muzica aceea avea un VIBE…"… urmat eventual de o anumită mimică.

Nuanțarea merge însă mai departe, pentru că VIBE-ul se dovedește a fi eficient nu doar în economisirea silabelor, atât de dragă omului contemporan, ci și pentru că este legat de momentul în care acest verdict poate apărea, ați ghicit, după primele maxim 5 secunde. Cu alte cuvinte, dacă o anumită muzică nu transmite VIBE-ul așteptat, după maximum 5 secunde, ascultătorul apasă pe "NEXT" sau "OFF".

Din acest motiv, între partenerii la discuție s-a conturat întrebarea dacă ar trebui ca actul compozițional să aibă ca scop principal alcătuirea unei muzici cu un VIBE satisfăcător pentru… cât mai mulți?[1]

Dacă ne luăm după criteriile după care sunt setate judecățile de valoare în cadrul agențiilor de publicitate, cele care dau tonul și induc în ultimă analiză verdictul principalilor ordonatori de consum de muzică, adică marii producători de bunuri și servicii care prin produsele lor populează toate tipurile de media, răspunsul ar fi mai degrabă DA!

Dar, chiar și așa, nu e nimic nou sub soare. Și în deceniile trecute, de mijloc de secol XX și început de secol XXI,

[1] Adică să fie purtătoarea acelor elemente ritmico-melodice și de orchestrație care din primele maxim 5 secunde să instaleze o atmosferă, acel VIBE compatibil cu o paletă cât mai largă de stări de spirit și situată în consecință în limitele pragului de așteptare al unor categorii socio-profesionale cât mai largi de ascultători.

muzica imaginii în mișcare, de la sala de cinema la sacrosanctul spațiu de reclamă la TV, trebuia să fie "catchy", cu ale sale adjective-apanaj precum "memorabil", "de neuitat", "captivant", "snappy", "appealing" și lista poate continua.

Totuși, o diferență parcă există. Dacă în deceniile enunțate mai sus, principiul M.A.Y.A. (most advanced, yet acceptable = cel mai avansat, la limita acceptabilului) guverna discursul dintre producători / comercianți și public, în ultimul timp, timidul "prag de așteptare = yet acceptable" câștigă tot mai mult teren. Această tendință, conduce în mod direct către rezultate sonore aflate tot mai mult la îndemâna mașinilor, pentru că publicul - care "dorește" de cele mai multe ori doar ceea ce i se oferă - este mai eficient din punct de vedere comercial cu cât gândește mai puțin înainte de a face o alegere.

Concret, dacă ieri puteai fi "catchy" prin melodie, ritm sau timbralitate, astăzi ești "VIBEY" printr-o textură ritmico-orchestrală repetitivă care în combinație cu imaginea dă din primele secunde reconfortanta senzație că ne aflăm în fața a ceva cunoscut. Efortul de a face sinapse în plus pentru a înțelege "de unde să luăm" acele elemente "catchy" din zona "most advanced" și respectiv bucuriei de a descoperi ceva nou, i se substituie astăzi confortul unui VIBE care să ne facă să ne simțim actuali, implicați și "în tendință", adică "trendy". Dar oare acest VIBE/VIBEY înseamnă același lucru pentru toată lumea?

Observarea chiar și superficială a diferitelor platforme de social-media, de la "bătrâniciosul" Facebook la mai tinerele Instagram și Tiktoc trecând bineînțeles prin omniprezentul Youtube sau mai "selectul" Vimeo, relevă un puternic numitor comun privitor la înțelegerea/aplicabilitatea noțiunii de VIBE. Este vorba despre apartenență.

În cea mai mare măsură, o muzică este VIBEY (fie că ne referim doar la muzică în sine sau la existența acesteia în cadrul unei coloane sonore) dacă ne face să ne simțim confortabil acolo unde suntem, "acolo" cuprinzând de la apartenența socio-culturală, la starea de spirit care "dă bine", ne caracterizează pe "noi și pe ai noștri". Trăim, fie că ne place sau nu, tot mai mult într-o lume a stampilelor. Iar judecata după criteriul VIBE-ului scurtează / ușurează procesul aplicării acestora.

În sprijinul dorinței de înțelegere a fenomenului, mi-a venit canalul Youtube, unde am aflat întâmplător de existența unui proiect-concurs pe cât de interesant pe atât de binevenit în peisajul creației artistice românești, mai precis în zona deocamdată fragilă la noi, a întâlnirii dintre arta componistică și creația video contemporană. Concursul, a avut o temă perfect adaptată scopului propus, acela al întâlnirii dintre creația video, dans și muzică, și a prilejuit participarea a nu mai puțin de 78 de creatori. ÎnLOCUIT / inHABITED, acesta este numele lui, a avut loc în anul 2020 și poate fi și acum vizionat / ascultat pe internet la adresa:
https://www.youtube.com/channel/UCnImBmpprWtvQbHX8qybCmw

A cuprins două secțiuni, una dedicată creațiilor video având drept temă dată o coloană sonoră, o compoziție semnată de Vlaicu Golcea și Kinga Ötvös, cealaltă secțiune propunând compozitorilor crearea unei compoziții / coloane sonore, pentru un "film de dans" cum l-au numit organizatorii, care a fost realizat de Smaranda Găbudeanu și Răzvan Bumbeș, protagonistă fiind Mădălina Dan.

Voi continua să analizez, cu doza inerentă de subiectivitate, această ultimă secțiune, cea în care "filmul de dans" trebuia să primească o muzică/coloană sonoră, observând modul în care cei 42 de compozitori au înțeles să abordeze tema dată. După enunț (adică titlul secțiunii, inHABITED) avem de a face cu imaginea/dansul locuit (desigur doar la figurat) de/cu muzică. Provocator! Pentru că lasă loc liber posibilității muzicii de a fi mai mult decât un simplu partener, sub forma unei coloane sonore.

Oricine intră pe link-ul de mai sus, poate constata că cei 42 au abordat felurit problema, fapt datorat cunoașterii diferite a termenului de "coloană sonoră" (asupra căruia voi reveni) sau, și aici a apărut un prim mare diferențiator, a voinței și științei fiecăruia de a impune această "locuire" în diferite modalități, într-o cheie lizibilă și coerentă, desigur cu procentul respectiv de reușită, pe care în mod subiectiv îl percepe fiecare receptor.

Rezultatul sonor la care au ajuns nu m-a convins că a reprezentat de fiecare dată "glasul interior" al ideii sonore de la care au pornit.

Menționam mai înainte surprinderea pe care am avut-o acum aproximativ 5 ani, când am venit în contact cu un curs foarte bine cotat pe piață de învățare a unui soft profesional de compoziție muzicală, în care instructoarea demonstra că pentru folosirea resurselor impresionante ale programului nu era deloc necesară cunoașterea niciunei noțiuni muzicale. De atunci, timpul a trecut, iar astăzi, o sumară căutare, cum ar fi de exemplu "music composition apps" a afișat 51.000.000 de rezultate (!!!). Din acestea putem avea curajul să estimam că măcar 5000 reprezintă soluții (gratuite!!!) pentru cei care au nevoie să "compună o muzică" / un VIBE adaptat unui video, pe telefon, în doar câteva minute (secunde?).

Drept urmare, mașina/mașinile de care ne servim, a se citi computerele, tabletele, telefoanele, ceasurile… etc., programele, plug-in-urile, resursele midi sau analog, la care se adaugă factorul exponențial de multiplicare datorat miriadei de posibilități oferite de multele mii de instrumente VST (Virtual Studio Technology) etc., ajung adesea - ca să nu spunem de cele mai multe ori - să denatureze planul inițial al compozitorului, tocmai datorită diversității bulversante de opțiuni puse de tehnologie în fața acestuia.

Iar dacă respectivul creator este o persoană care știe doar cum se face (lucru de alminteri foarte rar întâlnit la un înalt nivel) nu și de ce se face și se ghidează doar după instinct fără a avea un ghid de criterii profesionale (care pentru a fi încălcate trebuie a fi mai întâi cunoscute), riscă de cele mai multe ori să se lase "purtat de val", iar rezultatul muncii sale chiar dacă impresionează pe unii pentru VIBE-ul indus, să reprezinte în esență, într-o proporție mai mare sau mai mică doar glasul mașinii. În pofida, din păcate, a acelei voci interioare care - dacă a existat - nu a reușit să iasă la suprafață, copleșită fiind de "beția" imenselor posibilități de a alege.

Pentru a nu lăsa loc de dubiu, vreau să îi felicit cu toată convingerea pe toți participanții. O merită din plin! Doar vizionarea paginii care cuprinde toate cele 42 creații m-a emoționat și m-a trimis imediat cu gândul la titlul unui film mai vechi… "Dacă toți tinerii din lume…". Este dătător de speranță să vezi că în pofida vremurilor (vorbim de anul 2020!), cei care răspund chemării incitante a unui astfel de proiect-concurs abordează, bineînțeles după puterile componistice și

posibilitățile materiale *hard* și *soft* ale fiecăruia, cu o reală seriozitate tema propusă.

Pentru a continua analiza privitor la cât de mult acești creatori și-au propus să creeze o muzică pe imagine, o coloană sonoră, sau pur și simplu au lăsat doar mașina să "vorbească", trebuie să descriu tema, mai precis "filmul de dans" creat de organizatori.

Este evident faptul că acest video este parte componentă a unei imense declarații de dragoste pentru dans, pentru multi-dimesionalitatea actului coregrafic, care definește întregul proiect, nu doar concursul. Asta se întâmplă când un creator dintr-un anumit domeniu artistic duce înțelegerea reală a locului artei sale în lumea în care trăiește, dincolo de partea declarativă a unui act artistic corect executat și alege să facă acest lucru nu de unul singur ci alături de alte voci care ating aceleași frecvențe.

Materialul propus a fost din start o evidentă propunere de obținere a unei stări, de inducere a unei atmosfere, cu alte cuvinte a unui VIBE. Motivul principal este acela că încă din start actul performativ al personajului principal indică doar transmiterea unor senzații/stări, admirabil de divers interpretabile și mult mai puțin a unei narațiuni evidente.

De la început, personajul nostru execută câteva mișcări, evident coregrafice, ieșite din tiparul gesticulației obișnuite, descriind evident o stare de fapt interioară în contextul unei cadraturi strânse până la limita minimă a frustrării de a nu putea "vedea tot", ceea ce te duce cu gândul la faptul că poate nici chiar personajul unic nu o poate face, într-un mediu ambiguu, cu un fundal oarecum texturat, un zid populat de ramuri de iederă, continuă apoi într-un spațiu care ulterior descrie o curte-grădină și apoi o locuință lăsată în paragină, un loc care prin excelență este atemporal și poate descrie în mod simbolic un spațiu aflat nu doar la limita timpului, dar și a existenței fizice. Personajul nostru traversează această mică grădină, aruncă o cracă uscată / se debarasează de ceva, frică, complex, ani, personalitate… orice. După care, cea care capătă un tot mai evident, dar în același timp, enigmatic profil feminin, se așează pe o bancă, continuând o explorare/auto-explorare (în aceeași notă, cu trimiteri suprarealiste) a acestei case în paragină și a spațiului adiacent, o explorare a unui interior/exterior și atingere

a unor fețe/suprafețe care mi-au dat - nu mă feresc să o spun - un plăcut VIBE că unii artiști continuă să se lase contaminați de Gellu Naum (sau poate doar mi s-a parut?).

Oricum, verdictul extrem de favorabil pentru acest "film de dans" a fost dat de către cei 42 de participanți pe care VIBE-ul mustind de echivoc (deloc întâmplător atins, ci obținut deliberat de către realizatori în urma încălcării/respectării multor reguli cunoscute, de timing, de compoziție, de dozaj, de expresie corporală, de joc dramatic) i-a inspirat/incitat pe competitori, constituindu-se într-o reală provocare, care a avut un rezultat foarte de divers.

După titlurile date - acolo unde ele au existat - parametru care are un grad de relevanță relativ scăzut raportat la conținut, dar face totuși o trimitere la cheia în care autorul ar dori să îi fie înțelese intențiile, este evident că acest video i-a trimis pe o bună parte dintre creatorii sonorului acestui "film de dans" către zonele de explorare a sinelui, precum "Lupta cu propriile gânduri", "Inner voice", "Suntcelcenusunt"…etc., în timp ce alții au interpretat mesajul actului dramatico-coregrafic propus ca atingere a unor limite, precum "Borderline", "Origini" sau "Deathline", sau au sugerat prin titlu o acțiune narativă cum ar fi "Omul care aleargă după ciori", "The Kryptonite Sparks", "Casa din pădurea adormită", "Distopia" etc.

Și ajungem și la muzica propriu-zisă. Concurenții au avut libertatea de a-și propune lucruri diferite. Destul de mulți au ales să folosească acest prilej pentru a-și expune un proiect muzical. În cazul acestor situații am avut de a face mai puțin cu o coloană sonoră, ci mai mult cu o "muzică pusă peste un video" unde VIBE-ul și-a dorit să ofere versiunea unei chei de interpretare a evoluției stărilor sugerate de personajul de pe eran, cum a fost cazul în "FREQKID", "Sinele", "Freya", "Drops", "Căutare","OUTDOOR spection"… și lista acestei categorii este mai lungă.

Revenind la coloana sonoră, pentru a ști la ce ne raportăm în acest joc al regulilor încălcate, trebuie reamintit că aceasta este formată din dialoguri (ca totalitate a replicilor rostite de personaje), ambianță, muzică, foley (toate sunetele adăugate în post-producție, adică la montaj, care au un corespondent în acțiunea de pe ecran, descrisă explicit sau sugerată) și efecte sau SFX, care descriu acele sunete obținute

de cele mai multe ori de generatoare de sunete și algoritmi de modificare a acestora, acest ultim element menționat al coloanei sonore câștigând tot mai mult teren în industria cinematografică și ulterior în media, grație progreselor considerabile ale dispozitiivelor de audiție. De asemenea, aceste SFX au și unul dintre cele mai importante roluri în conturarea VIBE-ului, a acelei stări și atmosfere care trebuie să definească astăzi cât mai rapid "cu ce și despre ce" este un anume produs audio-vizual.

Dacă ne raportăm doar la aceste elemente constitutive, observăm că din enunț nu le puteam regăsi pe toate, pentru că, aparent, dialogul lipsește. Scriu aparent, pentru că "filmul de dans" lăsa deschisă inclusiv fereastra imaginării și punerii în undă a unui monolog interior, nu neapărat a unuia coerent, sau purtat într-o limbă anume. Toate celelalte elemente ale coloanei sonore erau însă ofertate, chiar cerute pe alocuri, de acțiunea de pe ecran.

De asemenea, pentru a înțelege criteriile analizei care urmează, trebuie menționate și funcțiile pe care le poate îndeplini o coloană sonoră și anume acelea de a preveni, a adapta, a comenta, a descrie, a convinge, totul în diferite tipuri de discurs, precum cel tautologic (ce se vede se și aude) cel mai des întâlnit, descriptiv (care poate avea și un rol distructiv atunci când pentru obținerea unui anumit efect în afectul receptorului, realizatorul desfășoară un demers sonor contra sensului transmis de imagine), minimalist sau nul.

Evident că atât funcțiile îndeplinite cât și tipurile de discurs ale oricărei coloane sonore bine adaptate intenției realizatorului ar trebui să aibă de cele mai multe ori o evoluție cameleonică, schimbând în permanență tipurile de expresie sonoră în funcție de mesajul combinat imagine-sunet pe care realizatorul/regizorul/producătorul, cu alte cuvinte semnatarul final dorește să îl transmită în respectiva scenă, cu produsul său video-audio.

Din acest punct de vedere, trebuie menționat faptul că toți concurenții, deși au avut imaginea dată ca numitor comun, au fost totuși plasați în poziția semnatarului final. Astfel că, asupra efectului produs de compoziția fiecăruia asupra rezultantei imagine-sunet - spre deosebire de situația din viața reală - nu a mai intervenit nimeni.

Au fost aceste noțiuni primare privitoare la coloana sonoră cunoscute de concurenți? Este o intrebare la care nu putem ști răspunsul. Evident este doar faptul că majoritatea nu au propus o coloană sonoră, ci doar o muzică pe imagine.

În această primă și cea mai numeroasă categorie a muzicii „puse" pe imagine și atât, au existat și niște încercări de a face ca muzica să se comporte - din când în când - ca o coloană sonoră, fie prin intervenția mai mult sau mai puțin intempestivă a unor instrumente (cum este cazul în "Dans"), voci cu text ("Mama tuturor" sugerând monologul / dialogul interior), discurs minimalist ambientat cu unul sau două elemente sonore nondiegetice (a căror sursă nu este vizibilă pe ecran, spre deosebire de cele diegetice) care ar fi putut fi "din zonă" ("Nomadic Soundscape"), sau discurs distructiv ("Lupta cu propriile gânduri") și lista poate continua descriind această cea mai numeroasă categorie.

Bineînțeles că toate piese muzicale înscrise în acest grup doar încearcă să aibă și rol de coloană sonoră. Asumarea elementelor, a funcțiilor și a tipurilor de discurs mai sus menționate specifice unei coloane sonore însemnând din punct de vedere auditiv altceva.

Iar acest "altceva" reprezintă concretizarea nevoii psihice pe care o avem ca oameni, ca atunci când privim o acțiune filmică să avem, dacă nu în totalitate cel puțin măcar pentru o parte din elementele aflate în mișcare sau care interacționează pe ecran un corespondent sonor.

Sigur, se poartă în forme asumate așteptarea înșelată, iar tendința nu vine de nicăieri. În romantism era dusă la rang de înaltă măestrie de Wagner care continua drumul început de cadențele false, mergând apoi prin substituirea funcțiunilor anumitor trepte în cadrul fabuloaselor sale cromatisme, după care mai departe, în secolul XX înșelarea așteptării să cunoască noi și noi rafinamente în diferite genuri muzicale, unul dintre „campioni" fiind Jazz-ul. Ulterior, amânarea rezolvării armonice s-a "extins" la cea ritmică, ritmico-armonico-melodică și drumul este departe de a se fi oprit.

Ceea ce nu au observat, sau au ales să nu o facă, o parte dintre cei care au apelat la această manieră, este că pentru a trece brusc de la un VIBE la altul, înșelând astfel așteptarea continuării a ceea ce fusese până atunci, este

nevoie de anumite precauții. Adică de o atenție la cât de des se apelează la acest mijloc de expresie, pentru a nu se pierde punctul de interes al receptorului. Pericolul poate fi înlăturat dacă respectivele salturi răspund, măcar în subtext, la intrebarea “de ce?”.

Astăzi, pentru a fi Cool și a avea un VIBE impregnat de imediatul care contează cu adevărat, “dă bine” să NU mai răspunzi la întrebarea “de ce?”. De ce? Personal nu am găsit până acum argumente altele decât cele care reclamă doar dorința de a fi altfel cu orice preț sau neștiința pur și simplu. Știu pe de altă parte că la această întrebare a fost nevoie să NU se răspundă de cele mai multe ori atunci când noi, oamenii am mers mai departe.

Tot în acest grup al celor care pe “filmul de dans” au propus doar piese muzicale se înscriu și cei care m-au făcut să cred că au fost în diferite proporții victime ale acelor multe, pentru unii prea multe, posibilități pe care le-a oferit-o mașina.

Cred însă și faptul că această alminteri foarte stimabilă categorie a celor care nu sunt “prinși” într-un sistem de învățământ muzical, dar sunt foarte pasionați de actul de creație muzicală, merită de fapt cea mai mare atenție. Pentru că acești creatori care nu simt nevoia de a “ști muzică” - am observat acest lucru nu de ieri de azi și nu doar în cadrul acestui proiect - oferă prin produsul creației lor substanța pericolului major pe care îl pot induce acele mii, zeci de mii sau sute de mii de aplicații care evoluând de la simplu la hiper-complex pot “deschide cutia cu minuni” a componisticii muzicale dând falsa impresie că “se poate și așa”.

Mi-e teamă că acestei categorii de creatori se adresează atingerea VIBE-ului ca scop în sine. Iar zâmbetul perfid al aplicațiilor gratuite sau nu, prezintă soluția foarte comodă, doar “butonând și simțind”, imediat, pusă la îndemâna oricui, astfel fiind pusă o injustă paranteză ideii de pregătire de specialitate, fie ea instituționalizată sau nu. Rezultatul sonor al acestei largi liste poartă cu sine fără îndoială germeni ai sensibilității, talentului, muncii și pasiunii fiecăruia și reprezintă categoric o absolut apreciabilă manieră de consumare a timpului. Este însă în același timp - din nefericire - și un spațiu al multor numitoare comune. Prea multe!

Concret, în majoritatea covârșitoare, piesele din această categorie încep și evoluează după un tipar foarte asemănător. Avem astfel instalarea unei celule ritmice, de cele mai multe ori măsuri compuse, urmașe ale preclasicului "house" și conturarea hiper-rapidă a VIBE-ului cu omniprezenta toba-bass.

Melodia, în sensul clasic de evoluție de la motiv la temă și frază, lipsește în proporție de peste 90%. Dacă printr-un efort de imaginație ne-am transpune în anii 90'…80'…70'…" "filmul de dans" i-ar fi condus pe concurenți către Melodie într-o proporție diferită. Nu este cazul și astăzi, mai ales că acele cut-uri și efecte de back-forward existente în materialul video nu sunt tocmai favorabile unei desfășurări melodice. Este adevărat că, de fapt, melodia lipsește din mai toate lucrările prezentate la concurs, sau dacă apare, ea este utilă de cele mai multe ori doar pentru a mări gradul de brutalitate a mai sus menționatelor "treceri la altceva". Acolo unde totuși s-a arătat, timid, această "melodie" ea a reieșit cumva doar pe partea de final, când, elementele ritmice alături de mili și nano-motivele armonico-melodice sunt cumva adunate într-un tot coerent-concluziv. La cât este de eliminată de VIBE-ul actual, Melodia se arată a fi o posibilă viitoare armă de demolare a ceea ce se întâmplă acum. Mai departe clișeul continuă, celulei ritmice adaugându-i-se o armonie și un motiv de 3-4 sunete care teoretic ar putea constitui începutul unei melodii, dar NU se întîmplă așa ceva. Urmează repetiția. Ea este noua zeiță a artei componistice care se dorește a fi VIBEY? Se pare că da.

Discursul este într-o proporție covârșitoare tonal, armonia existând de cele mai multe ori doar ca efect secundar de folosire a unor "pad-uri" (sunete obținute prin combinații timbrale în cadrul cărora anumite voci "evoluează singure" creând armonii, sau chiar secvențe armonice, fără subtilități).

Mai departe… se pot încă spune multe. Sigur că sunt momente când aceste muzici „puse" pe imagine ating acel grad de emoție unic, care se crează la întâlnirea dintre cele două dimensiuni, cea imagistică cu cea sonoră. Par însă întâmplătoare. Personal am resimțit însă mai frecvent lipsa unei unități a mesajului. Pentru că, de cele mai multe ori am fost pus în situația unui receptor care primește un titlu, știe la ce să se aștepte din punct de vedere vizual, și are prin urmare atenția focalizată pe modul în care sunt satisfăcute sau ratate punctele

de întâlnire cu imaginea, momente situate - chiar dacă nu aceleași - în pragul de așteptare al fiecăruia dintre noi. Au fost relativ rare momentele în care la finalul celor 3 minute și ceva mi-am spus: da, înțeleg de ce a fost dat acest titlu, ce stare/stări a dorit să transmită compozitorul, și da, punctul meu de interes a fost menținut. În concluzie am auzit mai mult o "voce a vremurilor", adică un VIBE grăbit, cu multe numitoare comune, în căutarea tot mai exclusivă a efectului imediat și mai puțin vocea lor personală.

Până a ajunge la finaliști, și respectiv la câștigătorul acestui concurs, merită menționată și acea categorie a celor care chiar au fost locuiți de ideea locuirii "filmului de dans", cu vocea lor. "Concurs muzică", "Suflet de iarbă", "InHABITED", "Dystopia", "Omul care aleargă după ciori", "Inner Voice" și altele, îndeajuns de multe pentru a avea solide motive de optimism, nu sunt nici ele coloane sonore. Dar sunt compoziții în care se simte că există un scop, pentru a cărui atingere au conlucrat, cunoștințele, studiul, inspirația și premeditarea deopotrivă. Explorând inclusiv ieșirea din sistemul temperat, sau doar cantonarea în spațiul onomatopeelor sonore, vorbim despre compoziții care țin atenția trează printr-un discurs dezvoltător, printr-o remarcabilă abilitate de a se păstra în concordanță cu mișcarea personajului, fără a apela la facila trecere bruscă la altceva. Și există la aceste compoziții și atmosferă și susținerea concentrată a cheii de interpretare a stărilor personajului, chiar dacă VIBE-ul nu se dezvăluie din primele secunde. Aceste compoziții oferă "filmului de dans" aspectul unui întreg consecvent cu sine. Dau senzația unei comunicări a echipei din spate, deși nu avea cum să existe așa ceva, creând o lungime de undă comunicațională inteligibilă și în foarte multe cazuri captivantă. Dar, nefiind coloane sonore trebuiau atunci să locuiască / inHABITED dansul într-un demers fără echivoc!

Urmărind aceste producții, înțelegi de ce juriul a avut într-adevăr o sarcină foarte grea și ingrată în același timp. Pentru că de la un punct încolo, chiar în prezența unor seturi de criterii bine așezate, granițele devin îndeajuns de vagi încât să dea frâu - chiar dacă nu total liber - subiectivismului inerent dictat de backround-ul profesional și emoțional al fiecărui judecător.

Alegerea a doi dintre 2 finaliști a coincis cu propriile mele preferințe: “Casa din pădurea adormită” și “Borderline” care se află cumva la extreme prin direcția de abordare propusă, prin sintaxă și chiar limbaj și cred că meritau fiecare câte un premiu distinct. Este oare întâmplător faptul că cele două compoziții aparțin unor creatori cu solidă educație muzicală?

“Casa din pădurea adormită” este lucrarea compozitorului Andrei Petrache, care a fost desemnată câștigătoare și care la un prim “VIBE”, impresionează printr-un subtil amestec de minuțiozitate, sensibilitate, impetuozitate și deloc în ultimul rând inspirație. “Casa din pădurea adormită” are marele merit de a fi o coloană sonoră, dar nu doar atât. Se dezvăluie treptat, dar chiar și așa simți că cel care se află “la butoane” este o persoană care are “știință cu conștiință”. Se simt vagi urme de clișee, ești câteodată – ce-i drept foarte puțin în “kriptonita” lui Harry Potter sau poți avea anumite fulgurații de Annabelle, dar NU! Chiar și în contextul în care în materie de *soundtrack* pare că tot timpul se spune deja totul, autorul are vocea lui. El devine impetuos în momentul în care apar anumite laturi mai întunecate ale “Casei din pădure…”, iar anumite elemente ale coloanei sonore sunt judicios desemnate să o integreze pe aceasta în muzica acestui “film de dans”.

Este creată astfel o adevărată coloană-sonoră cu o estetică foarte actuală, care este la rândul ei locuită/înlocuită de muzică, care la rândul ei este când dialog (cu acea răsuflare a vocii interioare), când foley, când SFX (în acele crescendo-uri care rezolvă deja în cinema prin stingerea lor bruscă un bun temei pentru cele mai surprinzătoare “cut-uri”) fiind în același timp și (un fel de) muzică. “Casa din pădurea adormită” reprezintă în contextul celorlalte lucrări, o probă de virtuozitate, în contextul în care “joaca de-a Hollywood-ul” în materie de sunet a creatorilor independenți de la noi este încă la început. Nu este nici pe departe o “încordare de mușchi” gratuită, ci un act creator venit din partea unui compozitor care pare că știe unde se află la acest moment și ce este mai important, preocupat de conturarea și continuarea drumului către locul în care dorește să ajungă.

Sub semnătura compozitoarei Irinel Anghel, muzica “Borderline” se află, cum menționam mai sus, la polul opus. Nu

este o coloană sonoră. Se substituie fără echivoc unei voci a personajului care erupe și te aștepți să schimbe chiar mimica acestuia, vrea nu doar să locuiască, ci de-a dreptul să înlocuiască tot. Așadar ar fi câștigătoarea secțiunii "replaced by".

În concluzie, este evident că astfel de proiecte ar trebui să fie mult mai numeroase. Zona de întâlnire a sunetului cu imaginea exercită în continuare o puternică fascinație pentru tinerele generații. Diversitatea tehnică, schimbarea paradigmei în materie de formare profesională în zona creației de imagine și sunet, dezvoltarea deja a sistemelor de transmisie a datelor care face deja posibil ca toată lumea să fie "în direct" cu toată lumea la parametri de imagine și sunet tot mai performante, cred că trebuie să dea un VIBE de optimism!

Perioadele de rătăcire datorate neglijării sistemului și a nivelului de învățământ în general, poate că vor fi surmontate de ideile care vor ști să pună o paranteză - de această dată benefică - obstacolelor încă existente.

SUMMARY

Virgil Oprina
The recent VIBE, the old music of the moving image and... a small case study

We live in times of illusions widely amplified by technology. We experiment a period of time in which we deepen the confusion between what it is given to us and what we actually want. That is why a discussion that starts with discerning a term – so trendy now – is welcome because this is actually only a new and passing way of communication. The VIBE, because this is the term we are talking about, represents only a possible facilitation for a faster agreement over the character of music, in this case, of a particupar music that is meant to be part of a soundtrack. That is why a mindful ear is required for when this word is assigned with other meanings, like a compositional purpose, a shallow verdict over an artistic product or a banner for other meanings of the professional development in the musical composition field.